
PERFECTION FROM BIRTH?

What we might learn from a curious text

The Weekly
TORAH
C?NTR?VERSITY

DECEMBER 19, 2021
YU TORAH MITZION KOLLEL
פ' שמות תשפ"ב

THE CONTROVERSY

תפארת ישראל קידושין ד: (1)

והוא על פי מה ש"כ דבר נחמד".

הכי תתעללו בי. הלא בכל אלה שמעתי מכל עבר ופינה בהפך מזה האיש הגדול. ויחדרו האנשים מאד. ושיבו את המלך בשפל קול התחנה, ויתנללו א"ע הצייר והחכמים, כל א' בחסרון ידיעת חזירו. הצייר אמר, אני ציירתי כהונן, והחכמים שגו בדיעתם, והחכמים גללו כל החסרון על הצייר שלא צייר תמונת משה כהונן. והמלך אשר נכסף לדעת מי משהיבן ידוק, נסע ברכבו ובפרשיו ויבוא אל הוך מחנה ישראל. ובבואו וישא עיניו וירא את משה איש אלהים מרחוק וימער ויקח את הציור מהוך חלנו, ויבט והנהו כתמונתו וכללנו כאשר צייר הצייר, קלע אל השערה ולא יחטא. וכנ לבו ויסלח ויהמה עד מאוד. וילך ויבוא בעלמו אל אהל איש האלהים ויכרע וישתחוה לאפיו, ויספר למשה כל הדברים האלה אשר נעשו. ויאמר עוד, בי אדני איש האלהים, הנה קודם ראיתי פניך פני אלהים אמרתי אך אולי הצייר שגה במלאכתו, לבטור חכמי מפורסמים לבקיאים מאד בחכמת [הפיזיאוגמי] ואין דוגמתם. אך עתה אחרי ראיתי כי תמונתך מסוגה אל הציור אשר הביא הצייר, לא נותר בו נשמה רק לומר כי חכמי בגדו בי, וכי חכמי אליל הם וחכמת מה להם, והם אוכלי שולחני ויתעונו מאד בהצליהם. ויען משה איש אלהים ויאמר, לא כן. גם הצייר, גם חכמך, נפלאים הם בדיעתם וחכמתם. אולם דע לך. כי לולי הייתי נסע בשבט באמת כפי ששמעת ממדוהי, לא טוב אטובי מבול עץ ופסל, כי גם ממנו נמנעו ונחשכו כל חסרונות האדם. ואם כן, הכי בעבור זה אהיה יקר בעיני אלהים ואדם. אמנם כן ידדי. לא אבוש לומר לך, כי כל החסרונות אשר שפטו עלי חכמך, כולם קשורים בי בשבט, ואפשר עוד יוהר מאשר שפטו חכמך. ואני בכח חמיץ הנה החזקתי ורדיתי וכבשתי אותם, עד אשר קריתי לי הסוכס לטבע שני, ולכן ובעבור זה יקרתי והתכבדתי בשמים ממעל ובארץ מפחת. ועל פי זה נבין היטב שבה הרופא ממאמר זה, דמדולא קאמר כשר שברופאים כבשפא בטבחין. ש"מ שהטוב הזה אין כוונתו כשר, רק מי שחושב את עצמו שהוא המומחה היותר טוב שברופאים, הוא מעוהד לגיהנם. דבגלותו זאת סומך על ידיעתו בהשק ואינו מהיעץ עם חזיריו, כראוי למי אשר בפיו ובקולמסו מונח חיים או מות. וגם ברוב גאונו אינו מסתפק שמה יטעה דמיונו, ואינו חושש לפיין היטב בספרי הרפואות קודם שיתן להחולה סמי רפואה קודם שידע מהן שלא יוכלו להזיקו כראוי, לילך לאט לאט בענייני סכנת נפשות. וראה שלא אמר החלף, שהוא רשע, או יבא לגיהנם, רק אמר "לגיהנם", ר"ל יש לו הכנה שיוכל לבא על ידה לגיהנם. אבל כל עוד יותר שיהיה לו הכנות לגיהנם כל עוד יגדל בכרו ושבתו כשיכבש הכנותיו: ע"ח) דמדעוסק כל

שכסהוליא משרע"ה את ישראל ממלכים, שמתו עמים ירגזון וגו', ויתמחו מאד על זה האיש משה, כי על ידו נעשו כל הגבורות והנפלאות האלו. ולכן התעורר מלך ערבי א' ויכלה צייר מוכתר לצייר תמונת המנהיג הגדול הזה ולהביאו אליו. וילך הצייר ויצייר תמונתו ויביאהו לפני המלך. וישלח שוב המלך ויביא ויאסף יחדיו כל חכמי חרשים אשר לו, וישאל להם לשפוט על פי מרטף פניו של משה כפי המצייר, לדעת חכונת שבטו ומדוהיו, ובמה כחו גדול. ושיבו כל החכמים יחדו אל הפלך ואמרו, אם נשפט על פי ציור קלסתר פניו של האיש הזה המפורסם לגדול, נאמר לאדונינו כי הוא רע מעללים, בגלות וחמדת הממון ובשרירות לב, ובכל חסרונות שבעולם שיגנו נפש אדם המעלה. ויקוף המלך מאד ויאמר, מה זה.

(2) DR. S. LEIMAN, TRADITION (24:4)

The best of physicians are destined to Gehenna: It seems to me that this statement is hardly pejorative; rather, it was intended as praise of the competent physician. This accords with a delightful account that I once saw in writing. When Moses led the Israelites out of Egypt, *the nations heard, they trembled*, etc. (Exodus 15:14). They were particularly curious about Moses, the man through whom all these marvelous deeds had transpired. So much so, that an Arabian king sent a gifted artist to the Israelite encampment with orders to paint a portrait of the Israelite leader, and to return with it to Arabia. The artist went, painted the portrait, and brought it to the king. The king then sent for his physiognomists, and ordered them to prepare an analysis of Moses' character, virtues, and strengths based upon his facial features as reflected in the portrait. The physiognomists complied with the king's order and reported as follows: "If we are to render judgment solely on the basis of the facial features in the portrait, we must report, O King, that—despite his distinguished reputation—he is entirely wicked, arrogant, greedy, capricious, indeed suffused with every known vice. Upon hearing the analysis, the king was livid. "You are sporting with me," he cried out. "From every corner of the globe I have heard just the opposite regarding this great man." The physiognomists and the artist were seized with fright; they responded to the king pusillanimously, each accusing the

other of incompetence. The artist claimed that the portrait was executed with precision; it was the physiognomists who had erred in their interpretation of the portrait. The physiognomists, in turn, blamed the artist, claiming that the portrait of Moses was obviously inaccurate. The king, determined to resolve the matter, set out in his chariot on a state visit—accompanied by his troops—to the Israelite camp. Upon sighting Moses, the man of God, from the distance, he took out the portrait, gazed at it and at Moses, and knew at once that the artist's depiction had been executed with precision. The king was astounded. He entered the tent of Moses, the man of God, bowed down before him, and related the entire story to him. He concluded his remarks as follows: "Before I gazed upon your face, O man of God, I suspected that the artist had been incompetent, for my physiognomists are without peer. Now that I have established that the portrait is accurate, I can only conclude that the physiognomists are at fault; they have deceived me. Their wisdom comes to naught. I have been supporting them even as they misled me with their nonsense."

Moses, the man of God, replied: "Not so. Indeed, the artist and the physiognomists are exceedingly competent and wise. Know that if I were naturally virtuous, I would be no more deserving of praise than is a block of wood. For it too has no human faults. I am not ashamed to admit, however, that I am naturally inclined to all the vices listed by the physiognomists, and then some. With great effort

and determination, I overcame my inclinations until their very opposites became second nature to me. That is how I earned the glory that I now enjoy in heaven above and on earth below."

We can now understand the mishnaic statement and how it praises the physician. Note that the Mishnah does not read: "The most competent [*kasher*] of physicians are destined to Gehenna," as it reads later regarding slaughterers. The term "best" [*tov*], here, does not necessarily connote "the most competent," but rather that physician who *perceives himself* to be the most competent of all. He is destined to Gehenna for, due to his arrogance, he will rely entirely on his own knowledge and will not be inclined to consult with colleagues when in doubt. Surely it is appropriate for one whose word and pen decide matters of life and death to consult with colleagues. Moreover, due to his arrogance, it never enters his mind that he may have been misled by his own imagination. He doesn't even take the trouble to consult the medical manuals before prescribing medicines whose side-effects may cause serious damage to the patient. Notice that the Tanna does not say that "the best of physicians" is wicked, or that he is definitely consigned to Gehenna, but rather that he is "destined to Gehenna," i.e., he has an inclination

that may well lead him to Gehenna. Precisely because his inclination leads to Gehenna, all the greater is the physician's reward and praise when he overcomes his inclination.

כליל תפארת (3)

בקונטרס הזה באתי להעיר על מה שהעידה החזקה על משרע"ה שהי' מחולקתו כלול מכל טוב ובנו"ש וחרח אותו כי [טוב היא]. אך עיקר מהות (הטוב) שזכה פתחו לנו רבותינו חכמי החלמוד הקדוש והזה"ק צבצלה שזכה מחילתו שלל זה ריה"ק ממנו חמיד וגם השכינה היחה עמו. ועוד כמה מעלות צקודש שזכה תיכן מחילתו עד קופו וכן היה מקוצל בכל ישראל מדור דור:

אמנם זה מקורב כחמשים שנה נוכל לאחד מגדולי הדור והוא צעל (תפארת ישראל) שהעתיק צחיבורו סוף קדר נשים. מכתב אחד שחלל ולא נודע כלל מי כתבו. ושם העיד על משרע"ה שהיה מנצחו רע מעללים. ובגאווה וחומדת הונו וכו' וכל חסרונות שצבולש ע"ש. והנה הכותב הנו' עשה בזה שתי רעות גדולות. האחת שהעיד היפך עדות החורה שזכר וצעי' והשנית שצפה וחיף את קדוש השם וקדוש ישראל. ולכן הקביו גאוני דורנו שהמכתב הנו' נעחק מחלזה (קראתי). ולכן לא גילו לנו מי כתבו. ולזאת נחשודנו לחצר הקונטרס הזה. אשר זו צירנו שהמכתב הנו' כולו מזויף ושקר מוחלט וגם מניית מרקה זו. וזכות קדושה משרע"ה יגין לכל מי שיקנא לכבודו. וזכותו מכה לגאולה קרובה אכיר.

גמ' סוטה יב. (4)

שלא בצער מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקה של חוה ותר' אותו כי טוב הוא תניא ר"מ אומר טוב שמו ר' יהודה אומר טוביה שמו רבי נחמיה אומר הגון לנביאות אחרים אומרים נולד כשהוא מהול וחכמים אומרים בשעה ש" שנולד משה נתמלא הבית כולו אור כתיב הכא ותר' אותו כי טוב הוא וכתיב התם ¹⁰ וירא אלהים את האור כי טוב ונתצפנהו שלשה ירחים דלא מנו

SINAI 1955, RAV YEHUDA LEIB MAIMON (5)

תקנ

רבי י. ל. הכהן מימין : מיד חודש בחשו

טריזאש. מי שהיה רבה של ווילק. נכשלו שניהם : הראשון בספרו "עין אליהו" על עין יעקב על מאמר חכמינו (פנתרין לא ב) : "שלחו ליה למר עוקבא לדיו ליה כבר בתיה" האריך כיד דרשנותו הטובה עליו לבאר כמה מאמרי חז"ל על יסוד הסיפור תבדיל הנזכר ; והשני בספרו "עין גנים" דרוש א. קול ח' הדפים דרשה אחת : חשוכה ועמוקה אבל כולת מיוסדת על הסיפור המלעיב שב"תפארת ישראל" (ביחוד מצטער אני על ידידי זה הגאון המנוח הרב טריזאש. שעבדתי אתו במהיצת אחת במערכת "הפסגה" מתוך כוונת תחילת לגלות את קלונם של כל אלה המזוייפים והבדאים בתוך חוגים ידועים שרצו לפגוע בכבודם של גדולי ישראל, והוא בעצמו נכשל בסיפור בדוי זה. שפוגע באופן גם בכבודו של אדון תנאים). מה שמפליא ומקניט ביותר, כי כל הסיפור הזה, מלבד מה שאנו מכירים בעצמנו את כל השקר והזיוף שבו, הרי הוא כולו מתנגד למה שכתוב בתורה ובמדרשי חכמינו, וכבר הרגיש בזה ידידי הרב מנחם מ. כשר בספרו "תורה שלמה", פרשה שמות, והוא לא ידע ולא חזק. כי כבר נתחבר בענין זה קונטרס מיוחד בשם "כליל תפארת" מאת ידידי הפננת הרב חיים יצחק אהרן מזילקאמיר (שמנוחתו כבוד בירושלים) ; אבל אני אומר רק כמה דוגמאות מתוך מקראות ומדרשי חז"ל שמגלים לגמרי את כל תבדאות וחשק שבסיפור זה : כשנולד משה נאמר מפורש בתורה (שמות ב. ב) : "ותרא (אמו) אותו כי טוב הוא, וחכמינו אמרו על זה (במסכת סוטה יב. א. וכן גם בשמות רבה, פרשה א. ועוד בכמה מקומות), כי בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית אורה (עיי' בפירושו הרמב"ן שם ובספר "כלי יקר" שם), וראה בספר "בד הקסמים" לרבינו בחיי, ערך "בר הנכחי" שכתב דברים האלה : במדרש, אור ורוע לצדיק זה משה, כשנולד נתמלא כל הבית אורה, שנאמר ותר' אותו כי טוב הוא, ואין טוב אלא צדיק, שנאמר : אמרו, צדיק כי טוב, כשידך מן החר וקבל את התורה מה כתוב שם : כי קרן עור פניו, הרי : אור ורוע לצדיק, כוונת המדרש בכתוב הזה הוא, שמשו רבינו מתחלת לידתו ראויה היה להאיר את כל העולם על-ידי התורה ששבל (אחר כך) מחר סיני, עיין שם, ודבריו מתאימים למה שאמר חכמינו (מגילה יא. א) על הפסוק (שמות ו. ב) : "הוא אהרן ומשה" : הן בצדקן מתחילתן ועד סופן (כמה גדולה התמיהה על הרב טריזאש, שדוקא מתוך הפסוק, הוא אהרן ומשה" הוא רוצה לאשר את הסיפור תבדיל הנזכר) ; וכבר אמרו בזה חז"ל (שמות כא) על הפסוק : "וינתג את הצאן אתר המדבר" : "ר' יוסי אמר, מיום שנולד לא זה ממנו רוח הקודש", ושם בזה (נד) : "אמר רבי יהודה שביום שנולד משה קרא עליו הקב"ה, בסרם אצרך בבטן ידעתיך ובסרם תצא מרחם הקדשתיך", וראה שם בארוכה מה שמסופר על אודות לידתו של משה אף שמלאכים נבהלו ורעדו אחותם בשל אור קדושתו של משה.

ומתאים לכל זה מה שאמרנו באותיות דרכי עקיבא סוף פרק ב (תוצאת וורטוימר) : "הנה טוב מאד אין טוב אלא משה, שנאמר ותר' אותו כי טוב הוא (שמות ב. ב) מלמד שבאותה שעה גילה לו חכמיה לתורה כסא הכבוד והוציא את כל אותן הנשמות של צדיקים, נשמות אברהם, יצחק ויעקב שעושין את התורה ופקימין את המצוות קודם שנתנה תורה מסיני, והוציא את נשמתו של ישראל שהן מקבלין את התורה לעתיד לבוא ומעבירין לפניה, ואחר כך הוציא את נשמתו של משה מתחת כסאו שהוא עתיד לבאר את התורה בשבעים לשון, ותר' אותו לתורה ואמר לה בתי, ששי ושמוחי בזה משה עבדי, שזה הוא עתיד להיות

וכשנאי מצמצם את עצמי ואת קולמוסי לכתוב רק על יוב לידתו ומטירתו של משה רבנו ביום השביעי לחודש אדר, מוצא אני לי לתובה להביע את כל הזעם והזעזועי הלב בשם כל שלומי אמוני ישראל בנוגע לסיפור בדוי אחד על אודות תכונותיו של משה רבנו בימי ילדותו ונעוריו שהכנים אחד מגדולי ישראל, רבי ישראל ליפשיץ בספרו "תפארת ישראל" על משניות (קידושין פרק ד. אות ע"ו), ועם כל בקשת הסליחה מאת רבי גדול זה, אני מרשה לעצמי להשתמש לדוגמה מ"עין מליצת חכמינו (מדרש רבה שמות, פרשה ו) : נות היה לרבי ישראל ליפשיץ לגרוף ביבין ולא לכתוב את הסיפור המתפיר הזה ; ואמנם, לדאכוננו קוראים רבים את הסיפור הזה ומאמינים גם בו, עדי כי שני גדולי ישראל, רבי אליהו שיק, מי שהיה רבת של לידה ושל קאברין, ורבי הלל דוד הכהן

סידורו של שבת, דרוש השני א: י (6)

וַעֲיֵן בַּמָּה שֶׁפָּתַכְנוּ בַּחֲלָק הָרִאשׁוֹן (סָג)

 הַשָּׁשִׁי עָנָף ג') בְּעֵינַי דְּרַגְת מִשָּׁה,

 שֶׁהָיָה נוֹלֵד בְּטַבֵּעַ וּמְזֻג רָע לְהַתְמַשֵּׁךְ

 אַחֲרֵי בְּחִינּוֹת הָרָעִים, וְאַךְ כִּי הִתְגַּבֵּר

 עֲצָמוֹ בְּגִבּוּרָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, וְנִלְחַם

 בְּמִלְחָמָה רַבָּה וְעֲצוּמָה, עַד שֶׁהִכְנִיעַ

 וְשִׁבֵּר וּבָטַל כָּל כַּחַי גּוֹפּוֹ וּמְזֻגֵי טַבֵּעוֹ

 עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כֵּלֹ רִחוּנִיּוֹת, וְהָיָה יָכוֹל

 לְהִיּוֹת אַרְבָּעִים יוֹם בְּשָׁמַיִם וְלֹא

 יִצְטָרֵךְ לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת, עֵינַי שָׁם.